

СТРУКТУРИЗАЦІЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО РИЗИКУ СТРАХОВОЇ КОРПОРАЦІЇ У РОЗРІЗІ ЗОВНІШНІХ ФІНАНСОВИХ РИЗИКІВ

Виокремлено групу зовнішніх фінансових ризиків, які породжуються інвестиційним ризиком і самі його визначають, та проведено структуризацію інвестиційного ризику.

Ключові слова: страхова корпорація, інвестиційний ризик, структуризація, зовнішні фінансові ризики.

Выделена группа внешних финансовых рисков, порождаемых инвестиционным риском, которые сами его определяют, и проведена структуризация инвестиционного риска.

Ключевые слова: страховая корпорация, инвестиционный риск, структуризация, внешние финансовые риски.

The group of external financial risks, which are generated by an investment risk and determine it, is distinguished; and structurization of investment risk is carried out.

Key words: Insurance Corporation, investment risk, structurization, external financial risks.

Постановка проблеми. У країнах із розвиненим фінансовим ринком страховики виступають одним із головних інвесторів, а їх діяльності на ньому притаманні свої специфічні види ризиків, які об'єднуються поняттям «інвестиційний ризик страхової корпорації». Даний вид ризику, крім втрати прибутковості, платоспроможності та достатності страхових резервів корпорації, чинить негативний вплив на її ділову активність і ринкову вартість, доступ до фінансових ресурсів і ринків та розвиток у довгостроковій перспективі. Він має складну структуру, оскільки деякі його складові можна віднести до внутрішніх, інші – до зовнішніх, а деякі – як до внутрішніх, так і до зовнішніх фінансових ризиків страхової корпорації.

У зв'язку з цим проблема полягає у виокремленні групи зовнішніх фінансових ризиків, які чинять значний вплив на інвестиційний ризик, а також проведенні його структуризації у розрізі зовнішніх фінансових ризиків.

Стан дослідження. Окремі питання щодо сутності інвестиційного ризику суб'єкта господарювання та його структуризації знайшли

своє відображення у працях І. Бланка [1,2], У. Шарпа [3], Л. Тепмана [4]. Праця М.Сулим [5] присвячена моделюванню інвестиційних проєктів в умовах нечіткої інформації. Згадувані вчені, які своїми працями започаткували розгляд питання структуризації інвестиційних ризиків, загострили його актуальність та запропонували певні підходи до її проведення.

В той же час, питання структуризації інвестиційного ризику в розрізі напрямів впливу внутрішніх і зовнішніх фінансових ризиків страхової корпорації на даний час, на нашу думку, розглянуті ще недостатньо. Тому **мета** даної статті полягає в уточненні структуризації інвестиційного ризику в розрізі напрямів впливу на нього зовнішніх фінансових ризиків страхової корпорації.

Виклад основних положень. Перш ніж приступити до структуризації інвестиційного ризику, виокремимо найвагоміші, на нашу думку, зовнішні фінансові ризики, які супроводжують інвестиційну діяльність страхової корпорації, та покажемо їх вплив на інвестиційний ризик.

Слід зауважити, що зовнішні фінансові ризики супроводжують, як правило, вкладення в кожний конкретний вид активу згідно вимог, які містяться в ст.31 Закону України «Про страхування»[7].

Системний ризик – це ризик погіршення кон’юнктури (падіння) певного ринку в цілому. Він не пов’язаний з конкретним об’єктом інвестицій і є загальним ризиком на всі вкладення на даному ринку (фондовому, валютному та ін.) і полягає в тому, що страхова корпорація буде не спроможна їх повернути, не зазнавши суттєвих втрат.

Інноваційний ризик – це ризик втрат, пов’язаний з тим, що нововведення, на розробку яких витрачаються значні кошти, не окупувуть себе. Наприклад, запровадження нових видів страхування, за якими відсутня статистична база за попередній період, застосування нових методик для обчислення величини страхової премії та страхового резерву, використання похідних фінансових інструментів для хеджування інвестиційного ризику. Про інноваційний ризик страхової корпорації йдеться тоді, коли витрати на дані заходи перевищують доходи від їх упровадження.

До грошових коштів, які забезпечують найвищу ліквідність, відносять готівку в касі корпорації, кошти на поточних та депозитних рахунках. Проте і вони піддаються різного роду фінансовим ризикам. Зокрема, готівка в касі корпорації піддається ризикам, які пов’язані з вартістю грошей в часі. До таких ризиків належить інфляційний

ризик, суть якого полягає в тому, що готівка в касі корпорації обезцінюється набагато скоріше, ніж зростає з точки зору купівельної спроможності грошей.

Кошти, що перебувають на поточних та депозитних рахунках, піддаються процентним ризикам, які виникають через несприятливі коливання процентної ставки, що, як правило, приводить до зниження очікуваного доходу від здійснення вкладень.

Такий актив, як валютні вкладення згідно з валютою страхування, піддається валютному ризику, котрий пов'язаний з небезпекою валютних втрат у зв'язку із зміною курсу однієї іноземної валюти відносно іншої.

Оскільки страхова корпорація може надавати кредити страхувальникам, що уклали договори страхування життя, то її супроводжує кредитний ризик, суть якого полягає в тому, що позичальники будуть не в змозі сплатити основну суму боргу та відсотки, які вже належатимуть страховику.

Зауважимо також, що кредитний ризик може виникати після вкладення страховиком коштів у такі цінні папери, за якими емітент, що їх випустив, виявиться неспроможним виплатити або відсотки, або основну суму боргу. Таким чином, ми можемо говорити про кредитний ризик, що продукує існування інвестиційного, і на який страховик безпосередньо впливати не в змозі.

Серед зовнішніх фінансових ризиків слід також виділити ризик банкрутства суб'єктів вкладень, до яких можна віднести: комерційні банки, на поточних і депозитних рахунках яких розміщені кошти страховика; різного роду суб'єкти господарювання, в активах яких розміщені кошти страховика; перестрахові корпорації, в яких перестраховані крупні ризики страховика.

Політичний ризик умовно можна поділити на ризик країни, регіональний та міжнародний.

Зокрема, під політичним ризиком країни слід розуміти нестабільність внутрішньополітичної обстановки в державі, яка чинить вплив на результати діяльності страхової корпорації, у зв'язку з чим зростає ризик погіршення її фінансового стану, оскільки напруженість політичної ситуації в країні приводить до порушення господарських зв'язків, що може негативно відобразитися на діяльності всіх учасників страхового процесу – суб'єктів вкладень загалом і страхової корпорації зокрема – і навіть може привести їх до банкрутства. Як бачимо, ризик країни безпосередньо продукує виникнення та поглиблення двох

видів ризиків: ризику розорення суб'єкта вкладень та інвестиційного ризику страхової корпорації.

Регіональний політичний ризик означає нестабільність політичної обстановки в певному регіоні, яка впливає на результати діяльності страхової корпорації зокрема. Це може бути ймовірність втрат у зв'язку із виникненням надзвичайних ситуацій в даному регіоні, а також втручання у діяльність учасників страхового процесу регіональних органів управління. Міжнародний політичний ризик характерний для страхових корпорацій, які мають вихід на міжнародний фінансовий ринок.

Оскільки виникнення політичного ризику страхової корпорації не залежить від результатів її діяльності, і вона не може безпосередньо впливати на нього, то його слід віднести до групи зовнішніх фінансових ризиків страхової корпорації.

Не менш важливим зовнішнім фінансовим ризиком, що чинить вплив на інвестиційний, є галузевий, під яким розуміють ймовірність втрат у результаті змін в економічному стані галузі та ступеня цих змін, як всередині галузі, так і в порівнянні з іншими галузями.

Для страхової корпорації даний вид ризику був характерним у перші роки становлення страхової справи, та залишається актуальним і дотепер, у зв'язку із запровадженням нових видів страхування, використанням новітніх фінансових інструментів, зокрема деривативів, за якими відсутня належна законодавча база, а також з виходом страхових корпорацій на міжнародний фінансовий ринок. При його аналізі слід враховувати їх діяльність у галузі страхування та суміжних з нею галузях за певний період у порівнянні з економікою держави в цілому. У зв'язку з тим, що страхова корпорація безпосередньо не може впливати на рівень галузевого ризику, то вона повинна його постійно враховувати при проведенні інвестиційної діяльності на фінансовому ринку.

Зупинимося детальніше на ризику втрати доступу до фінансових ресурсів. Якщо з метою отримання високих прибутків страхова корпорація свідомо або в міру своїх можливостей здійснює вкладення в низьколіквідні та високоризикові активи, а в деяких випадках у комерційні банки з високою відсотковою ставкою за депозитом, які до того ж не є учасниками фонду гарантування вкладів фізичних і юридичних осіб, то в цьому випадку йдеться про ризик втрати доступу до фінансових ресурсів як про внутрішній, котрий визначає інвестиційний.

У випадку, коли корпорація здійснює вклади в рейтинговий комерційний банк, який є учасником фонду гарантування вкладів фізичних і юридичних осіб, але в країні на певний термін вводиться мораторій на зняття вкладів взагалі, або зняття вкладів після закінчення терміну дії депозиту, або введення в банку тимчасової адміністрації, то ризик втрати доступу до фінансових ресурсів можна вважати зовнішнім, що визначає рівень інвестиційного ризику.

Структуризація інвестиційного ризику в розрізі зовнішніх фінансових ризиків подана на рисунку.

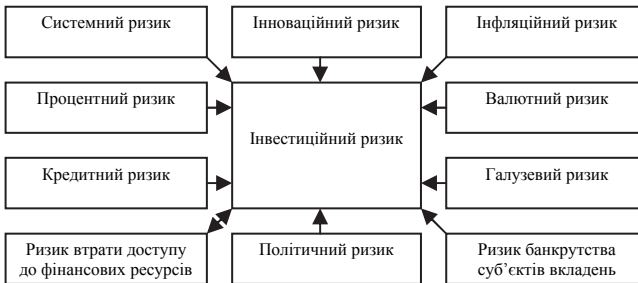

Рис. Структуризація інвестиційного ризику в розрізі зовнішніх фінансових ризиків

Висновки. Проведений аналіз дозволив виокремити зовнішні фінансові ризики, які чинять вплив на інвестиційний ризик та провести його структуризацію, з якої слідує, що:

- ризик втрати доступу до фінансових ресурсів і ринків можна віднести як до внутрішніх, так і до зовнішніх фінансових ризиків;
- ризик втрати доступу до фінансових ресурсів і ринків та інвестиційний ризик взаємно визначають один одного;
- решта ризиків в односторонньому порядку визначають інвестиційний ризик.

1. Бланк И.А. Управление финансовыми рисками / И.А. Бланк. – К.: Ника-Центр, 2005. – 600 с. – (Серия «Библиотека финансового менеджера». Вып. 12).

2. Бланк И.А. Основы инвестиционного менеджмента: в 2-х т. / И.А. Бланк. – Изд. 2-е, перераб. и доп. – К.: Ника-Центр, 2004.

3. Шарп У. Инвестиции / У. Шарп. – М.: ИНФРА-С, 1998. – 1028 с.

4. Тэпман Л.Н. Риски в экономике: учеб. пособие для вузов / Л.Н. Тэпман; под ред. проф. А. Швандара. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2003. – 380 с.

5. Сулим М.В. Моделювання інвестиційних проєктів в умовах нечіткої інформації / М.В. Сулим // Вісник Львів. комерц. акад.: [зб. наук. пр.]. – Серія економічна. – Вип. 25. – Львів: Вид.-во Львів. комерц. акад., 2007.

6. Сороківська М.В. Напрями удосконалення управління ризиками інвестиційної діяльності страхових компаній / М.В. Сороківська // Вісн. Львів. комерц. акад.: [зб. наук. пр.]. – Серія економічна. Вип. 33. – Львів: Вид.-во Львів. комерц. акад., 2010. – С. 255–259.

7. Україна. Закон. Про внесення змін до Закону України «Про страхування» від 4 жовтня 2001 р. № 2745 // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 7.

УДК [65.012.8:33(477)]+[658.5.012.7:336]

Н.В. Наконечна

НАПРЯМИ ЗАСТОСУВАННЯ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛІНГУ В КОНТЕКСТІ ДЕТІНІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Розкрито способи проведення нелегальних фінансових операцій, наводиться перелік перешкод для зменшення рівня тінізації економіки України. Розглянуто перспективи використання фінансового контролінгу в посиленні фінансової безпеки.

Ключові слова: фінансова безпека держави, фінансовий контролінг.

Раскрыты способы проведения нелегальных финансовых операций, приводится перечень препятствий для уменьшения уровня тенезации экономики Украины. Рассмотрены перспективы использования финансового контроллинга в усилении финансовой безопасности.

Ключевые слова: финансовая безопасность государства, финансовый контроллинг.

The methods of realization of illegal financial operations are exposed in the article; a list of obstacles for diminution of tenization level of economy of Ukraine is produced. The prospects of financial controlling application for strengthening financial security are considered.

Key words: financial security of the state, financial controlling.

Постановка проблеми. Розвиток «тіньової» економіки є складною та масштабною проблемою посттрансформаційного періоду. За оцінками експертів, 50–60% фінансового капіталу в Україні має нелегальне походження, а неофіційний позабанківський обіг становить близько 10 млрд дол. США. Ця проблема стосується як економічної,